

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора

Потапчук Тетяни Володимирівни про дисертацію

Ван Янься «Реалізація міжпредметних зв'язків у процесі вивчення музики школярами в закладах загальної середньої освіти КНР», подану на здобуття ступеня доктора філософії PhD за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами.

Актуальність дослідження зумовлена такими основними чинниками, як: процеси гуманізації освітнього процесу та особлива роль музичного мистецтва у розв'язанні цих завдань; значущість якісної музичної освіти школярів, яка здатна виховувати гармонійну особистість, її культуру і цінності; важливість формування у школярів цілісних знань та єдиної, цілісної картини світу; педагогічна доцільність порівняльних досліджень щодо реалізації міжпредметних зв'язків у процесі вивчення музики школярами в закладах загальної середньої освіти різних країн світу, зокрема КНР та України.

Дисертаційна робота виконана згідно з темою науково-дослідної роботи кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Наукові основи і навчально-методичний супровід педагогічного процесу в закладах освіти; історико-педагогічний, компаративний та прогностичний аспекти» (державний реєстраційний номер № 0121U107474 від 22.01.2021 р.).

Тема дослідження затверджена вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 1 від 27.02.2020 р.) і уточнена вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 4 від 18.04.2023 р.).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

У результаті проведеного дослідження дисертанткою вперше:

- здійснено цілісне дослідження проблеми реалізації міжпредметних зв'язків у процесі вивчення музики школярами в закладах загальної середньої освіти КНР;

- схарактеризовано реалізацію міжпредметних зв'язків у змісті шкільної музичної освіти в КНР через упровадження інтегрованої навчальної програми з музичного мистецтва, посилення зв'язку музики з іншими навчальними предметами (математикою, мовами та літературою, історією, краєзнавством, географією, образотворчим мистецтвом тощо) та врахування регіональності у процесі вивчення музики школярами (вивчення регіональних традицій, локальної музики);

- висвітлено форми (інтегровані уроки, творчі конкурси, музичні п'єси, вистави театру тіней, шоу талантів, фестивалі тощо) та методи (пальчикові ігри та різні ігрові вправи, метод «попутного» навчання, метод співу «по пальцях розкритої долоні», малюнок тушшю на рисовому папері за допомогою пензлика, малювання мелодії, метод проєктів, шумовий оркестр, складання пісень і віршів, порівняння пісень, написання мелодії до вірша, інсценізація, декламація, спів пісень, інтерпретація прослуханих музичних творів, визначення їх форми і жанру, сприймання та порівняння звучання музичних інструментів різних народів світу, зіставлення та порівняння музичних творів різних стилів тощо) реалізації міжпредметних зв'язків у процесі вивчення музики школярами в закладах загальної середньої освіти КНР;

- визначено напрями використання педагогічно цінних ідей та узагальненого досвіду реалізації міжпредметних зв'язків у процесі вивчення музики школярами в сучасних умовах розвитку китайської та української загальної середньої освіти, а саме: залучення практичної і художньої діяльності школярів у вивчення академічних предметів з метою здійснення рівномірного впливу на всі сфери розвитку особистості; організація спеціальної підготовки вчителя до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі вивчення музики школярами; розширення принципів навчання в музичній освіті, зокрема застосування у процесі вивчення музики школярами принципу гармонії та

балансу, що забезпечує спрямованість навчання на гармонійний, цілісний розвиток учнів, розумне чергування станів активності та спокою, здійснення цілісного впливу на особистість, створення сприятливого освітнього середовища; посилення міжпредметних зв'язків між навчальними предметами академічної та художньо-практичної спрямованості; використання специфічних організаційних форм, методів і засобів навчання (конкурси стародавньої поезії, театр тіней тощо), які адекватно відповідають потребам і можливостям дітей певного шкільного віку та сприяють формуванню цілісних, системних знань, емоційно-ціннісному сприйняттю дійсності; залучення інформаційно-комунікаційних технологій (масові відкриті онлайн-курси MOOC, дошка Seewo, онлайн-платформа Baike, додатки для онлайн-занять фортепіано Skoove і Simply Piano тощо) у процес вивчення музики школярами; залучення всіх учасників освітнього процесу до проведення спільних заходів (календарні свята, виступи театру тіней, постановка музичних п'єс тощо), де здійснюється реалізація міжпредметних зв'язків.

До наукового обігу введено невідомі та маловідомі джерела китайською (28) та англійською (73) мовами, окремі факти й положення, пов'язані з розв'язанням досліджуваної проблеми.

Нові факти, що одержано здобувачем. Теоретичні положення і висновки дисертації створюють передумови для подальших компаративних досліджень теорії та практики організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти КНР і України.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання.

Вважаємо, що матеріали дослідження доцільно використовувати у викладанні курсів «Педагогіка», «Історія педагогіки», «Порівняльна педагогіка», «Педагогічна майстерність» у закладах вищої педагогічної та музично-педагогічної освіти, на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників, під час написання підручників і навчальних посібників із

педагогіки, розробки курсів за вибором, проведення педагогічних практик, написання курсових і магістерських робіт.

Результати дисертації впроваджено в освітній процес Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (довідка № 01/10–595 від 29.08.2023 р.), Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (довідка № 2323/01-35/57 від 28.09.2023 р.), Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (довідка № 1487 від 31.08.2023 р.), Рейнської художньої навчальної академії (довідка від 23.07.2023 р.).

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються, забезпечено методологічною обґрунтованістю вихідних позицій, аналізом широкого спектру науково-педагогічних джерел та нормативно-правової документації, використанням методів дослідження: загальнонаукові (синтез, аналіз, узагальнення, порівняння, класифікація наукових джерел), що стали основою для розкриття ступеня наукової розробки порушеної проблеми, уточнення термінологічного поля дослідження; систематизації думок китайських та українських учених щодо проблеми, яка досліджується; історичні (логіко-історичний, хронологічний, історико-типологічний), які дозволили висвітлити проблему дослідження у хронологічній послідовності та динаміці, сприяли узагальненню змісту, форм, методів реалізації міжпредметних зв'язків у процесі вивчення музики школярами в закладах загальної середньої освіти КНР; порівняльно-зіставні, які дозволили порівняти тенденції становлення та розвитку ідеї міжпредметних зв'язків у шкільній музичній освіті в китайській і українській педагогічній думці, зіставити практичні аспекти реалізації міжпредметних зв'язків у процесі вивчення музики школярами в закладах загальної середньої освіти КНР; прогностичні, що сприяли визначенню напрямів використання педагогічно цінних ідей та узагальненого досвіду реалізації міжпредметних зв'язків у процесі шкільної музичної освіти в сучасних умовах розвитку китайської та української загальної середньої освіти.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність загалом. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (257 найменування, із них 28 китайською та 73 англійською мовами). Робота містить додатки (на 10 сторінках). Загальний обсяг роботи становить 225 сторінок, із них основного тексту – 166 сторінок.

У вступі переконливо доведено актуальність теми дослідження, розкрито ступень її розробки, чітко визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; представлено джерельну базу, наведено відомості про апробацію результатів, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі **«Теоретичні засади проблеми реалізації міжпредметних зв'язків у процесі вивчення музики школярами в закладах загальної середньої освіти КНР та України»** проаналізовано витoki ідеї міжпредметних зв'язків в музичній освіті школярів у світовій, китайській та українській педагогічній думці в контексті становлення та розвитку музичного мистецтва.

Авторкою встановлено, що ідея поєднання в межах одного заняття (або одного навчального предмету) різних підходів, поглядів й інформації щодо тієї самої проблеми, поняття, явища або процесу зародилась у процесі активного пошуку шляхів відображення цілісності природи у змісті навчального матеріалу.

Дисертанткою уточнено термінологічне поле дослідження. На основі вивчення існуючих наукових праць стосовно суті та шляхів реалізації міжпредметних зв'язків у навчанні, сформульованих українськими та китайськими дослідниками, дозволило авторці зробити висновок про певну співзвучність педагогічних ідей учених досліджуваних країн щодо суті міжпредметні зв'язки, під якими розуміються міжнаукові зв'язки, що забезпечують послідовне відображення у змісті різних навчальних дисциплін об'єктивних взаємозв'язків, що існують у природі, і дозволяють міцно, глибоко і свідомо оволодіти знаннями й ефективно застосовувати їх у практичній діяльності.

Визначення суті поняття «міжпредметні зв'язки» та узагальнення психолого-педагогічних розробок учених дозволило дисертантці визначити функції міжпредметних зв'язків, як-от: освітня, виховна, розвивальна, дидактична, конструктивна, комунікативна, психологічна, об'єднувальна, інтегрувальна, методологічна.

Розкрито види міжпредметних зв'язків, а саме: за складом, за напрямками, за спрямованістю та за часом. Авторкою охарактеризовано міжпредметні зв'язки у шкільній музичній освіті, що сприяють формуванню світогляду дитини, її інтелектуальних здібностей, різних пізнавальних процесів, духовних потреб, психоемоційної сфери, а також особистісних якостей та культури.

У другому розділі **«Досвід реалізації міжпредметних зв'язків у процесі вивчення музики школярами в закладах загальної середньої освіти КНР»** схарактеризовано реалізацію міжпредметних зв'язків у змісті музичної освіти школярів у закладах загальної середньої освіти КНР. Авторкою розкрито реалізацію міжпредметних зв'язків через організаційні форми та методи музичної освіти школярів. Міжпредметні зв'язки у процесі вивчення музики школярами в закладах загальної середньої освіти в КНР реалізуються у процесі інтегрованих уроків, проведення конкурсів, постанови музичних п'єс, вистав театру тіней, шоу талантів тощо.

Дисертанткою визначено напрями використання педагогічно цінних ідей та узагальненого досвіду реалізації міжпредметних зв'язків у процесі шкільної музичної освіти в сучасних умовах розвитку китайської та української загальної середньої освіти.

З'ясовано, що реалізуючи міжпредметні зв'язки у процесі вивчення музики, учителі регулярно проводять заходи культурологічного характеру, мистецькі заходи, художньо-творчу та концертну діяльність, тематичні виховні години, свята, відвідування мистецьких вистав, концертів тощо. Учасники освітнього процесу зазвичай опрацьовують наукову та художню літературу, долучаються до публічних прослуховувань музичних творів, переглядів фільмів історико-культурного змісту, музейних лекцій, відвідують різні театральні

постановки, галереї, виставки, публічні виступи діячів культури різного напрямку, беруть участь у різного рівня музичних фестивалях, концертах, прослуховуваннях, де мають можливість продемонструвати найкращі здобутки своєї нації та ознайомитися з специфікою культури інших країн світу.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту.

Робота Ван Янься «Реалізація міжпредметних зв'язків у процесі вивчення музики школярами в закладах загальної середньої освіти КНР» є самостійним і завершеним науковим дослідженням на правах рукопису, яке виконано здобувачкою особисто за актуальною темою з використанням адекватних методів наукового пошуку. Дисертація характеризується єдністю змісту, містить нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати проведених здобувачкою досліджень, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про особистий внесок здобувачки в педагогічну науку.

Дисертаційна робота Ван Янься «Реалізація міжпредметних зв'язків у процесі вивчення музики школярами в закладах загальної середньої освіти КНР» відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Повнота викладення результатів дисертації в публікаціях.

Основні положення дисертаційної роботи повно висвітлено у 17 працях (з них 13 – одноосібні): 6 статей – у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – у міжнародному виданні, 10 тез доповідей у збірках матеріалів науково-практичних конференцій.

Порушення академічної доброчесності в науковій роботі дисертантки не виявлено. У процесі перевірки дисертації за програмою Unicheck визначено, що унікальність тексту складає 92,41%, схожого матеріалу 7,59%, що відповідає вимогам університету та МОН України.

Оцінка мови та стилю дисертації. Структура дисертації відповідає алгоритму проведеного автором дослідження. Зміст дисертаційної роботи

викладено українською мовою в логічній послідовності та доступно для сприйняття, адекватно використано наукові терміни.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Разом з позитивними моментами, вдалим знахідками, значущими висновками варто висловити деякі побажання та зауваження, а саме:

1. У дисертації зазначається, що особливе значення в реалізації міжпредметних зв'язків у процесі вивчення музики школярами має підготовка вчителя до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі навчання. З огляду на це було б доцільно розкрити, що саме передбачає ця підготовка вчителя до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі вивчення музики школярами в закладах загальної середньої освіти КНР та України.

2. Зазначимо, що варто було б розкрити більш детально труднощі та недоліки у реалізації міжпредметних зв'язків у процесі вивчення музики школярами в закладах загальної середньої освіти КНР та України, які мають бути ураховані педагогами, а також під час підготовки студентів – майбутніх учителів музики в педагогічних ЗВО обох країн.

3. На нашу думку, дисертація виграла б, якби авторка представила (зокрема, у додатках) таблиці, що презентували б порівняльний аналіз навчальних програм з музичного мистецтва в закладах загальної середньої освіти в Китаї та Україні.

4. У дисертації зазначається, що у процесі реалізації міжпредметних зв'язків у вивченні музики школярами в закладах загальної середньої освіти КНР враховуються регіональні відмінності, що існують у країні. З огляду на це було б доцільно більш детально розкрити, як саме регіональні відмінності враховуються у процесі вивчення музики школярами й реалізації міжпредметних зв'язків, зокрема.

Зазначені зауваження та побажання носять рекомендаційний характер та суттєво не впливають на якість виконання дисертаційного дослідження.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертація Ван Янься на тему «Реалізація міжпредметних зв'язків у процесі вивчення музики школярами в закладах загальної середньої освіти КНР» є самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке виконано здобувачкою особисто за актуальною темою з використанням адекватних методів наукового пошуку. Робота характеризується єдністю змісту, містить нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати проведених досліджень, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про особистий внесок в науку та достатньо повно оприлюднені в наукових працях здобувачки. За своєю актуальністю, науковою новизною отриманих результатів, теоретичним і практичним значенням робота відповідає спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та пп.6,7 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 341 від 21.03.2022), а її авторка Ван Янься заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта, педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри теорії та методики
дошкільної і спеціальної освіти
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Тетяна ПОТАПЧУК

На електронний документ накладено: 3 (Три) підписи чи печатки:
На момент друку копії, підписи чи печатки перевірено:
Програмний комплекс: eSign v. 2.3.0;
Засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки: ІТТ Користувач ЦСК-1
Експертний висновок: №05/02/02-1424 від 05.04.2016;
Цілісність даних: не порушена;

Підпис № 1 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: ПОТАПЧУК ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА 2685812480;
Належність до Юридічної особи: ФІЗИЧНА ОСОБА;
Код юридичної особи в ЄДР: 2685812480;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 248197DDFAB977E5040000002FE3E2007499C803;
Видавець кваліфікованого сертифіката: АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»;
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису (позначка часу для підпису): 22:55 13.12.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)
Час та дата підпису (позначка часу для даних): 22:55 13.12.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для даних від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)

Підпис № 2 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: ПОТАПЧУК ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА 2685812480;
Належність до Юридічної особи: ФІЗИЧНА ОСОБА;
Код юридичної особи в ЄДР: 2685812480;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 248197DDFAB977E5040000002FE3E2007499C803;
Видавець кваліфікованого сертифіката: АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»;
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису (позначка часу для підпису): 22:55 13.12.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)
Час та дата підпису (позначка часу для даних): 22:55 13.12.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для даних від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)

Підпис № 3 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: ПОТАПЧУК ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА 2685812480;
Належність до Юридічної особи: ФІЗИЧНА ОСОБА;
Код юридичної особи в ЄДР: 2685812480;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 248197DDFAB977E5040000002FE3E2007499C803;
Видавець кваліфікованого сертифіката: АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»;
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису (позначка часу для підпису): 23:00 13.12.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)
Час та дата підпису (позначка часу для даних): 23:00 13.12.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для даних від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)